

w Polsce. Działania zmierzające do wypracowania porozumienia są prowadzone od 2018 roku. Bierze w nich czynny udział kilkudziesięciu profesjonalistów reprezentujących kluczowe w diagnostyce FASD dziedziny nauk medycznych i psychologicznych oraz kilkanaście placówek wyspecjalizowanych w zakresie FASD. W dyskusjach uwzględniane są najpopularniejsze światowe rekomendacje (IOM, 2016; kod 4-cyfrowy, 2004; kanadyjskie, 2015), literatura przedmiotu oraz doświadczenia zawodowe członków zespołu. Obecnie prace koncentrują się w czterech obszarach tematycznych: ocena zaburzeń neurorozwojowych; ocena zaburzeń wzrostu i dysmorfii; ocena prenatalnej ekspozycji na alkohol oraz schemat postępowania diagnostycznego i post-diagnostycznego.

14:00 – 15:00 Obiad

SESJA PEDIATRYCZNA

prowadzący: **lek. Katarzyna Anna Dyląg**

15:00 – 15:20 Wykład wprowadzający: **lek. Katarzyna Dyląg**
Dlaczego pediatra powinien interesować się FASD?

15:20 – 16:20 Przyjęte abstrakty:
lek. Iwona Sawionek
Problemy towarzyszące FASD – wpływ negatywnych doświadczeń wczesnego dzieciństwa (ACE) na architekturę rozwijającego się mózgu dziecka.

dr n. med. Dorota Sysło-Żurek

Noworodki z ciąży bliźniaczej matki z chorobą alkoholową - opis przypadku.

lek. Agata Migas-Majoch, lek. Katarzyna Dyląg

Występowanie wad układu moczowego u pacjentów z FASD.

Wiktoria Wieczorek, dr n. med. Piotr Walecki

Electroencephalographic examination in children with fetal alcohol spectrum disorders.

Michał Jurczyk, lek. Katarzyna Dyląg

Analiza zmienności rytmu zatokowego serca - HRV (Heart Rate Variability) u dzieci z alkoholowym zespołem płodowym.

16:20 – 16:30 Przerwa kawowa

SESJA PSYCHIATRYCZNA

prowadzący: **lek. Zofia Szepczyńska**

16:30 – 16:50 Wykład wprowadzający: **lek. Zofia Szepczyńska**
Dlaczego psychiatra dzieci i młodzieży powinien interesować się FASD?

16:50 – 17:50 Przyjęte abstrakty:
dr n. med. Małgorzata Klecka, mgr Iwona Palicka, prof. dr hab. n. med. Małgorzata Janas-Kozik, Zastosowanie Kwestionariusza Waszyngtońskiego FASD w polskiej praktyce klinicznej. Dylematy diagnostyczne i diagnoza różnicowa.

dr n. med. Małgorzata Klecka, mgr Iwona Palicka, prof. dr hab. n. med. Małgorzata Janas-Kozik

Rozumienie FASD w kontekście traumy rozwojowej i relacyjnej.

dr n. med. Agata Cichoń-Chojnacka

Pułapki diagnostyczne u dziecka z FASD w praktyce psychiatrii dziecięcego - studium przypadku.

18:00 – 18:45 Część artystyczna
19:30 Kolaćja w hotelu dla uczestników

WTOREK 10 WRZEŚNIA 2019

SESJA PSYCHOLOGICZNA

prowadzący: **mgr Katarzyna Kowalska**

9:30 – 9:40 Wykład wprowadzający: **mgr Katarzyna Kowalska**
Dlaczego psycholog powinien interesować się FASD?

9:40 – 10:50 Przyjęte abstrakty:
dr hab. prof. UW Agnieszka Maryniak
Trudności w interpretacji wyników badania funkcji poznawczych u dzieci z FASD.

mgr Iwona Palicka, dr n. med. Małgorzata Klecka, prof. dr hab. n. med. Małgorzata Janas-Kozik, Dylematy diagnozy neuropsychologicznej w spektrum FASD.

dr Teresa Jadczyk-Szumilo, Czynniki zakłócające rozwój systemu przywiązania u dzieci z FASD.

dr Joanna Kossewska, mgr Katarzyna Kowalska, dr Łukasz Krzywoszański, lek. Zofia Szepczyńska, mgr Aneta Abram

Teoria umysłu u dzieci z FASD - wstępne wyniki badań.

dr Łukasz Krzywoszański, mgr Katarzyna Kowalska, dr Joanna Kossewska, lek. Zofia Szepczyńska, mgr Aneta Abram

Wybrane dyspozycje temperamentalne i funkcjonowanie psychospołeczne dzieci z FASD - wstępne wyniki badań.

lek. Edyta Szczap

Rola Szpitala Rehabilitacyjnego w terapii dzieci z FASD.

10:50 – 11:05 Przerwa kawowa

SESJA PRAWA I ETYKI

prowadzący: **Sędzia Sądu Rodzinnego Marta Jarząbek-Słobodzian**

11:05 – 11:25 Wykład wprowadzający:
Sędzia Sądu Rodzinnego Marta Jarząbek-Słobodzian
FASD w teorii i praktyce sędziego rodzinnego

11:25 – 12:25 Przyjęte abstrakty:
dr Aleksandra Partyk
Mama, która nie pije sama. Konsekwencje spożywania alkoholu przez ciężarne w prawie cywilnym.

mgr Paulina Karwań, mgr Ewa Koźmińska

Dziecko z zespołem FASD w procedurze adopcyjnej.

12:25 – 13:10 Przerwa kawowa

SESJA PEDAGOGICZNA

prowadzący: **mgr Anna Duda**

13:10 – 13:20 Wykład wprowadzający: **mgr Anna Duda**
Działania pedagogiczne na polu FASD - pomoc psychologiczno-pedagogiczna

13:20 – 14:30 Przyjęte abstrakty:
dr hab. Małgorzata Stopikowska, prof. nadzw. Ateneum, mgr Agnieszka Józwiak, Diagnoza i terapia dziecka z FASD

oraz wsparcie dla jego rodziny – działalność Fundacji na Rzecz Dziecka i Rodziny FASCYNACJE.

dr Marek Banach, dr Józefa Matejek

Wiedza studentów i nauczycieli na temat FAS.

mgr Magdalena Getka, Socjoterapia dzieci z FASD.

dr hab. prof. UP Halina Pawłowska-Jaroń

Specyfika systemu językowego dzieci z FASD.

mgr Łucja Budzyńska, Znaczenie wczesnej interwencji logopedycznej dla rozwoju mowy i funkcji prymarnych dzieci z FASD.

mgr Agnieszka Kosek, dr n. med. Małgorzata Klecka,

mgr Iwona Palicka, Możliwości wsparcia ucznia z FASD w szkole podstawowej - przegląd literatury i aktów prawnych.

14:30 – 15:15 Obiad

SESJA RODZICIELSKA

prowadząca: **mgr Bożena Kolańska-Zytke**

15:15 – 15:35 Wykład wprowadzający: **mgr Bożena Kolańska - Zytke**
W morzu potrzeb - rodzina z dzieckiem z FASD

15:35 – 16:35 Przyjęte abstrakty:
Katarzyna Kałamańska-Liszcz, Katarzyna Liszcz
Rodzice i opiekunowie a osoba dziecka z FASD.

dr n. med. Agata Cichoń - Chojnacka, mgr Marta Rejmert-Mozol, Rola „key worker” w polskim systemie pomocowym - doświadczenia własne Gdynskiego Centrum Diagnozy i Terapii FASD.

mgr Zofia Smoleń-Jajeńska, mgr Bożena Kolańska-Zytke

Fundacja Archipelag - w poszukiwaniu rozwiązań.

16:35 – 16:55 Podsumowanie i refleksje. Przyszłość FASD w Polsce

16:55 – 17:15 Zakończenie konferencji i rozdanie certyfikatów

Patroni honorowi:

Dr Diane Black
Przewodnicząca EUFASD

Prof. dr hab. med. Wojciech Nowak
Rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego

Mikołaj Pawlak

Witold Kozłowski
Marszałek Województwa Małopolskiego

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

Partner merytoryczny:

Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie

Patroni medialni:

SWIAT LEKARZA

rynekzdrowia.pl

medycyna praktyczna

Organizator:

INSTYTUCJA
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Konferencja naukowa
FASD
– wiele aspektów,
wielu specjalistów,
wspólne cele

**KRAKÓW, 9-10 WRZEŚNIA
2019 ROKU**

Kampus 600-lecia
Odnowienia UJ
Ul. Gronostajowa 7,
Kraków

Zadanie finansowane ze środków
Narodowego Programu Zdrowia
na lata 2016-2020

PAŃSTWOWA AGENCJA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

INFORMACJE ORGANIZACYJNE:

Termin:

9 września -10 września (pon. –wt.) 2019 r.

Miejsce konferencji:

Wykłady, sesje

Kampus 600-lecia Odnowienia UJ
ul. Gronostajowa 7, Kraków

9 września:

Sala P0.1.1 – parter

10 września

Sala P 1.1 – piętro I

Przerwy kawowe

Hol główny – parter

Nocleg

Aparthotel Vanilla

ul. Michała Bobrzyńskiego 33, Kraków

Zameldowanie od godz. 14:00

Wymeldowanie do godz. 12:00

Śniadania serwowane są w godz. 7:00 – 10:00

Dojazd

Dojazd na konferencje komunikacją miejską:

Przystanek: „Kampus UJ”

Linie tramwajowe: 11, 18, 52

Linie autobusowe: 194

Dojazd do hotelu komunikacją miejską:

Przystanek: „Chmieleniec”

Linie tramwajowe: 11, 18, 52

Linie autobusowe: 194

Dojechać z hotelu na konferencję:

Przystanek: „Chmieleniec” ⇄ „Kampus UJ”

Linie tramwajowe: 11, 18, 52

Linie autobusowe: 194

Rejestracja:

9 września oraz 10 września prosimy o kierowanie się do stanowisk rejestracyjnych w celu złożenia podpisu na liście obecności. Jest to wymagane przed wejściem na salę wykładową. Stanowiska będą odpowiednio oznakowane.

Certyfikaty:

Uczestnicy otrzymają certyfikat potwierdzający udział w konferencji.

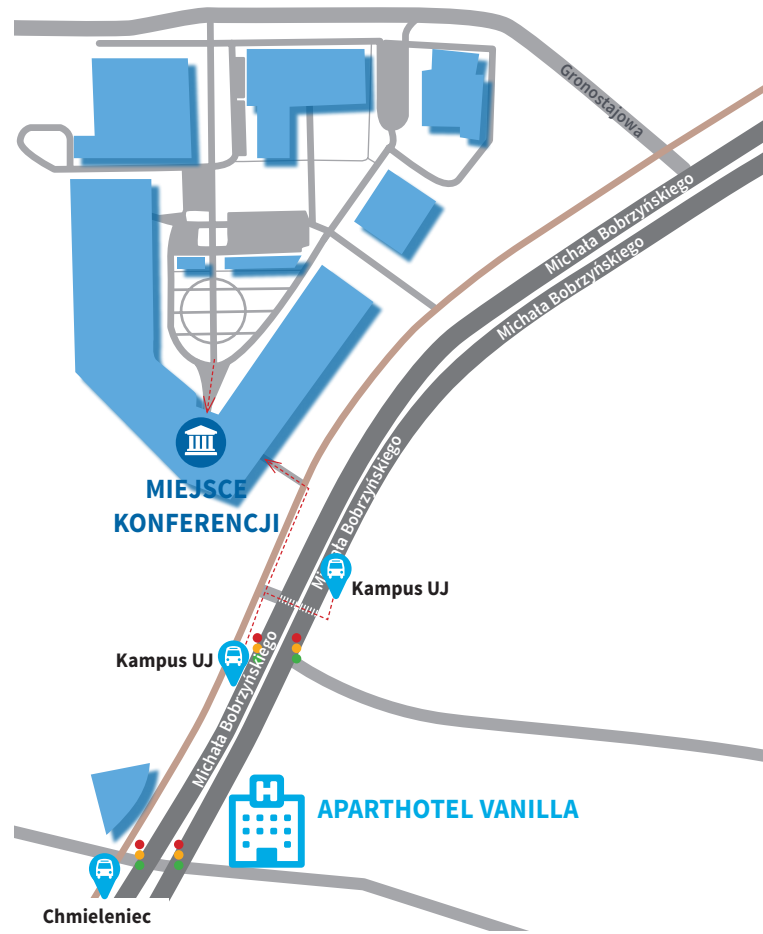
Pomoc:

Wszelkie pytania w trakcie konferencji można kierować do organizatorów.

Nr kontaktowy:

Katarzyna Gawron ☎ 883 631 818

Marcin Czarnobilski ☎ 604 388 336

PROGRAM NAUKOWY

PONIEDZIAŁEK 9 WRZEŚNIA 2019

SESJA PLENARNA

9:00 – 9:30 Rejestracja uczestników
9:30 – 9:40 Otwarcie konferencji

9:40 – 10:10 **Prof. Christina Chambers**
– *FASD: powszechna, ale wciąż nieznaną na świecie choroba.*

Ocenia się, że na świecie występowanie zaburzeń z kręgu FASD jest znacząco niedoszacowane. Częściowo jest to związane z trudnościami w rozpoznaniu cech fizycznych dziecka narażonego na alkohol w okresie płodowym przez lekarza pierwszego kontaktu, opór kobiet w zgłaszaniu lekarzowi faktu spożywania alkoholu w okresie ciąży oraz niejasno zdefiniowanych kryteriów zaburzeń neurorozwojowych związanych z alkoholem. Biorąc pod uwagę te problemy, przeprowadzono badanie przekrojowe w czterech społecznościach na terenie USA, w celu oszacowania rozpowszechnienia FASD we wskazanych regionach.

Dzieci z klas pierwszych szkół podstawowych zostały poddane kompleksowemu badaniu dysmorfologicznemu oraz ocenie baterii testów neurobehawioralnych. Z matkami lub opiekunami dzieci przeprowadzono szczegółowy wywiad dotyczący narażenia na alkohol w okresie ciąży. Minimalna częstość występowania FASD wynosiła od 1,1% do 5,0% we wszystkich czterech regionach, co wskazuje, że FASD jest powszechnym zaburzeniem rozwojowym i poważnym problemem zdrowia publicznego w Stanach Zjednoczonych.

10:10 – 10:40 **Prof. Paul R Gard** – *Modele zwierzęce w FASD*
– *poszukiwanie nowych metod terapeutycznych.*

Układ renina-angiotensyna (RAS) pełni ważną funkcję hormonalną, bierze również udział w regulacji pamięci i uczenia. U ludzi leki przeciwnadciśnieniowe działające poprzez RAS wpływają na poprawę funkcji poznawczych u osób starszych. Istnieją również dowody nieprawidłowej funkcji RAS w chorobie Alzheimera. Celem badania była ocena czy interwencja w obrębie mózgowego RAS może odwrócić działanie alkoholu w zakresie pamięci i uczenia. Myszy w okresie ciąży i laktacji otrzymywały 5% etanol w wodzie pitnej, potomstwo poddawano testom w wieku 2-3 miesięcy. Narażenie na alkohol w życiu płodowym wpłynęło na RAS powodując nieprawidłowości w uczeniu i pamięci. Wyniki wskazują na możliwość wykorzystania RAS jako wskaźnika diagnostycznego prenatalnej ekspozycji na alkohol oraz umożliwiając potencjalne terapie celowane.

10:40 -11:10 **Dr Raja Mukherjee** – *FASD w Wielkiej Brytanii*
– *wnioski płynące z dotychczasowych doświadczeń.*

Wykład zogniskowany będzie wokół neurorozwojowych i psychiatrycznych aspektów FASD. Szczególna uwaga poświęcona zostanie znaczeniu jako wywierają narażenie na alkohol we wczesnym okresie i zaniedbanie w okresie postnatalnym oraz konsekwencjom jakie niesie ze sobą brak właściwego rozpoznania profilu neuropsychologicznego dla zachowania dziecka i sposobów leczenia. W wykładzie podkreślone zostaną kluczowe przyczyny wspomnianych sytuacji klinicznych oraz strategii postępowania i wsparcia pacjentów, u których doszło do ich wystąpienia.

11:10 – 11:40 **Dr Diane Black** – *Budowanie silnych partnerstw w celu przeciwdziałania FASD oraz opieki nad dziećmi i dorosłymi z FASD.*

Istnieje kilka rodzajów grup/sieci niezbędnych w celu wspierania specjalistów, rodziców/opiekunów i osób żyjących z FASD. Każdy z członków grywa w nich inną rolę, ale wzajemnie się wspierają. Podczas gdy specjaliści często mają własne sieci zawodowe, rodzicom często takiego wsparcia brakuje. Opiekunowie potrzebują informacji na temat FASD, wsparcia emocjonalnego, porad dotyczących radzenia sobie z trudnymi zachowaniami oraz wskazówek dotyczących wspierania ich dzieci gdy osiągną pełnoletniość. Bardzo istotne są grupy wsparcia dla matek, które pełnią kluczową rolę w zapewnieniu wsparcia emocjonalnego; pomocy w uzależnieniu od alkoholu lub w rozwiązywaniu problemów finansowych, lokalowych czy tych związanych z wychowaniem dzieci. Tylko inne matki mogą naprawdę zrozumieć ból i piętno, którego doświadczają. Wreszcie organizacje parasolowe, takie jak NOFAS, EUFASD Alliance i FASD Global, mogą zapewnić wsparcie, informacje i materiały dla małych grup krajowych lub regionalnych.

11:40 – 12:00 Przerwa kawowa

12:00 – 12:30 **Dr Sylvia Roozen**
– *Jak daleko zaszliśmy w kwestii zapobiegania FASD?*
Perspektywa globalna.

Zaburzenia ze spektrum alkoholowych uszkodzeń płodu pozostają ważną kwestią zdrowotną na całym świecie. Chociaż FASD jest problemem, któremu potencjalnie można by zapobiec, skuteczne programy profilaktyczne są rzadkością. Obecne działania organizacji międzynarodowych na poziomie polityki globalnej pokazują, jak ważnym tematem jest FASD. W pierwszej kolejności planowanie programów promocji zdrowia opartych na dowodach wymaga odpowiedniego zrozumienia tego, co musi się zmienić. W tym celu ważne jest podkreślenie złożoności związku badań z praktyką i polityką. W niniejszej prezentacji zostanie przedstawione wielodyscyplinarne i wielopoziomowe podejścia do tego tematu w oparciu o międzynarodową literaturę. Ponadto to zostanie zwrócona uwaga na kwestie związane z rozwojem programów promocji zdrowia.

12:30 – 13:00 **Dr Leana Olivier** – *FASD w Republice Południowej Afryki*
– *od badań do działań na rzecz społeczeństwa.*

FARR (Foundation for Alcohol Related Research) była pierwszą w Afryce Południowej organizacją pozarządową (non-profit), która w 1997 roku rozpoczęła prace w obszarze FASD. Od tego czasu FARR przeprowadziła 16 badań dotyczących rozpowszechnienia FASD w społecznościach 5 z 9 prowincji i szacując jego występowanie na 26 do 282/1000 urodzeń. (Olivier, 2017; Louw, 2019). Obecnie FARR prowadzi 13 projektów badawczych, prewencyjnych, treningowych i podnoszących świadomość w społecznościach Afryki Południowej. Pomimo wysokich wskaźników rozpowszechnienia, nie ma rządowych programów dotyczących FASD. Dlatego kwestią szkoleń, prewencji, programami badawczymi i podnoszącymi świadomość zajmują się organizacje pozarządowe. Ich działalność zapoczątkowała obiecujące zmiany w niektórych departamentach rządowych. W prezentacji zostanie przedstawiony zarys 22-letniego doświadczenia w tym obszarze. Wady i zalety obecnego systemu, a także uwagi uwzględniające osobiste doświadczenia na tym polu i dotyczące najlepszych praktyk.

13:00 – 13:30 **Prof. Leopold Curfs** – *Zagadnienia zaniedbywane w procesie opieki nad dzieckiem i dorosłym z FASD.*

Posiadamy ograniczoną wiedzę na temat występowania częstych, pediatrycznych problemów takich jak sen czy moczenie nocne lub/i dzienne u osób z FASD. W przypadku innych zespołów wiążących się z niepełnosprawnością intelektualną takich jak: zespół Angelmana, zespół Retta, zespół Williiego i Pradera czy zespół Mowata i Wilsona wtórne problemy zdrowotne zostały dobrze zbadane. W przypadku FASD konieczne jest pogłębienie wiedzy na ich temat. Podczas prezentacji rzucę światło na złożony problem „zaniedbywanych zagadnień” oraz podkreślę konieczność profilaktyki II i III stopnia.

13:30 – 14:00 **Dr Katarzyna Okulicz-Kozaryn**
Diagnostyka FASD w warunkach polskich.

Obecnie w Polsce funkcjonuje wiele, placówek oferujących diagnozę FASD, przy czym każda z nich funkcjonuje w oparciu o własne standardy i kryteria diagnozy. Jest to sytuacja trudna, zwłaszcza dla pacjentów i dlatego też istnieje pilna potrzeba porozumienia specjalistów co do standardów diagnostyki FASD